

Před 77 roky kapitulovalo nacistické Německo

SLOVANSKÁ VZÁJEMNOST

Zakladatel profesor Ing. Břetislav Chvála, doktor technických věd (DrSc.)

MĚSÍČNÍK SLOVANSKÉHO VÝBORU ČR

ROČNÍK XXV

ČÍSLO 265, ČERVEN 2022

CENA 10 Kč

Budeme se vždy klanět památce osvoboditelů

Piетní akty k 77. výročí Pražského povstání a osvobození ČSR Rudou armádou uspořádal také Krajský výbor KSČM Praha. Konaly se počátkem května u Mostu Barikádníků a pomníku v Holešovičkách na Kobyliské střelnici, Vokovickém hřbitově, Náměstí Kinských, kde stával symbolicky sovětský tank, který přijel jako první do hlavního města naší vlasti ráno 9. května 1945. Hlavním aktem pak bylo letošního 9. května na Den vítězství shromáždění občanů na Čestném pohřebišti sovětských vojáků na Olšanských hřbitovech.

U jejich památníku hovořila Marta Semelová, předsedkyně KV KSČM Praha. Připomněla, že do stále bojující metropole naší vlasti před 77 roky přijely v pětačtyřicátém pluku Rudé armády, „aby dokončily svůj boj proti německému nacismu, boj za mír. Bilance války je hrozná. Stála téměř 60 milionů životů. Během strašných šesti let vyvraždili němečtí nacisté šest milionů Poláků, zabili každého desátého Jugoslávce, o život při-

šlo 650 tisíc Francouzů, 628 tisíc Řeků, 360 tisíc Čechů a Slováků. Největší oběti přinesl Sovětský svaz – 27 milionů žen, mužů a dětí se nedočkal míru. A kolik hrdinů padlo za svobodu v posledních okamžicích války! Při osvobození Československa padly tisíce Rumunů, Poláků, Bulharů, Francouzů, 180 amerických vojáků, 144 tisíc rudoarmějců, z toho 500 při osvobození Prahy.“

Josef Skála kandidát českých vlastenců do prezidentských voleb s podporou KSČM, řekl: „Jsou chvíle, které vystavují českou morálku a svědomí, charakter, zatěžkávací zkoušku. S naprosto čistým štítem k nim došli ti, kdo zde leží věčným spánkem. Budeme se vždycky klanět jejich památce s tou největší úctou a respektem. Nemuseli to dělat. Mohli se zastavit někde jinde. Došli až sem. A dnešní doba také testuje lidské charaktery. Zde dokážeme zůstat věrni velkému poselství našich dějin. Památce těch, kdo si to zaslouží. A nebo zda svou duši zaprodáme, a vy, co poté sem přišli, prokazuje, že máte charakter, že

Představitelé Slovanského výboru ČR položili kytici k památníku rudoarmějců na Olšanech 9. května při příležitosti 77. výročí Dne vítězství nad německým nacismem ve 2. světové válce. Zleva Vladimír Mlejnecký, Alena Grospičová, Jan Minář a Marcela Vocetková. Kytici za Společnost L. Svobody zde položili Milan Havlíček a Jan Jelínek. FOTO – Miroslav Havlík

víte, co to je čest a svědomí. Děkuji Vám za to i já. Ti, kdo zde leží věčným spánkem, jsou malinkou součástí oněch více než 140 tisíc hrdinů, kteří položili svůj život za

to, abychom neskončili v soukolí germánské nacistické genocidy. A právě oni jsou terčem těch nejubožejších, nejpodlejších, nejsprostších, nejzbabělejších po-

mluv. Něco tak nehorázného na adresu lidí, kteří nám pomohli tak jako ještě nikdo jiný po celé naše dějiny- z toho se v člověku vaří krev. JAN JELÍNEK

Po krutých letech okupace opět svobodně vydechla naše země

Konference k 77. výročí osvobození Československa od hitlerovského nacismu se konala 21. dubna v sále Domu armády v pražských Dejvicích. Uspořádali ji Společnost Ludvíka Svobody (SLV), Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, Československá obec legionářská, Český svaz bojovníků za svobodu, Vojenský historický ústav Praha a Klub potomků.

Zahájil ji ing. Ludvík Engel, předseda SLV. Na konferenci vystoupila s velmi zasvěcenými referáty řada historiků, kteří přítomným poskytli mnoho málo známých faktů a událostí, spojených s osvobozováním naší vlasti. Otiskujeme podstatné části z jejich vystoupení:

Statečné ženy na východní frontě

ROMAN ŠTÉR z Národního archivu Praha

Hovořil o osudech příslušnic 1. československého armádního sboru při osvobozování Československa. Jako první žena ve sboru byla uvedena v únoru 1942 Mina Holanderová. S největší pravděpodobností však byla odvedena až někdy v roce 1944. Takže se dá říci, že s největší pravděpodobností skutečně první odvedenou ženou u čs. bojových jednotek byla Gert-

Válečná veteránka Věra Holuběva (uprostřed) v doprovodu předsedy Společnosti L. Svobody Ludvíka Engela a dalších dvou účastnic konference. FOTO – Monika Hoření

ruda Engelová. Většina těch žen měla židovský původ. V bitvě u Sokolova ženy sloužily jako zdravotnice přímo v první bojové linii a odtahovaly raněné vojáky. Tady na snímku vidíme Marii Roščincovou, která vytáhla z prudké palby tři raněné a ošetřila je, zachránila jim tak život. V zajetí se ocitly také čtyři ženy – Hanna Biněvská, Anna Mincáková, Nora Macková a Naděžda Novosadová. Všechny zajetí přežily a dočkaly se konce války.

Další zajímavostí je povýšení první ženy do hodnosti poručíka. K tomu došlo na Slovensku v oblasti Liptovského Mikuláše. Byla

to Helena Petránková jako první nejvyšší šarže u čs. vojenských jednotek. Té se podařilo ještě jedno prvenství – dostala jako první žena hodnost plukovníka. Petránková též prošla bojem v občanské válce ve Španělsku jako interbrigadistka. Působila zde v polní nemocnici J. A. Komenského jako lékárnice. Ženy se na bitevním poli velmi osvědčily, dokonce některé vynikaly více než muži. Chovaly se ukázněně, vzorně, zaslouží si velkou úctu. Nejvyššího současného vyznamenání se dostalo Marii Lastovecké – Řádu Bílého lva vojenské skupiny 2. třídy.

(Pokračování na s. 3)

Prohlášení předsedy ČSBS

V souvislosti s invazí Ruské federace na Ukrajinu Český svaz bojovníků za svobodu, sdružující zejména účastníky domácího odboje proti německé nacistické okupaci Čech a Moravy v letech 1938 – 1945, vyjadřuje jednoznačný nesouhlas s řešením konfliktu mezi oběma státy vojenskou cestou, ponechávající stranou mírové

řešení. Jsme přesvědčeni, že jakékoliv spory mezi státy a národy mají a mohou být řešeny u jednacího stolu. Proto také podporujeme všechny akce vedení našeho státu pro udržení míru a spolupráce v Evropě.

Ing. JAROSLAV VODIČKA
Předseda ÚV Českého svazu
bojovníků za svobodu
Praha 24. 2. 2022

Zachraňme mír v Evropě

Ruská invaze na Ukrajinu je realita, která na dlouho zásadně mění mnohé – od geopolitických a ekonomických poměrů až po vztahy mezi lidmi.

Členové ČSBS jsou většinou ve věku, kdy se na svět dívají bez iluzí. Víme, že první oběti války bývá pravda. A je těžké přijmout skutečnost, že dva slovanské národy, ke kterým ten náš má tak blízko, proti sobě pozvedly zbraně. Odsuzujeme jakoukoli agresi. Odmítáme válku jako prostředek řešení sporů a hluboce litujeme ztracených životů. A jsme rozhodně proti jakémukoli dalšímu „přilévání oleje do ohně“. Civilizovaný svět snad ještě má jiné prostředky, jak zastavit rozjeté tanky. V souvislosti s aktuálním konfliktem se připomínají různá data z minulosti. Jedním z vypjatých momentů, který zmiňován nebývá, byla karibská krize v roce 1962 – přesně před šedesáti lety. Možná proto, že k vál-

ce tehdy nedošlo. Jaderné katastrofě jsme však tehdy unikli jen o vlas. A jakoby nastalo téměř okamžité vystřízlivění. Začalo hledání cest, jak zabránit, aby se podobně vyhrocená situace již neopakovala. Svět se tenkrát dokázal včas vzpamatovat.

Dnes jsme jinde než před šedesáti lety. Zpětně se zdá, že i ta „železná opona“ nakonec byla spíše výrazem vzájemného respektu než přezírání; nebylo možné nebrat některé věci vážně. Nějak se na to pozapomnělo.

Co bude dál? Nová železná opona? Bylo by zničující, pokud by státy s odlišnými pohledy na svět a odlišnými představami o pravidlech spolupráce nedokázaly uspořádat své vztahy a nezačaly znovu budovat důvěru. V tuto chvíli se to zdá jen těžko představitelné a v každém případě to bude složitý proces, který potrvá roky. Jiná možnost ale není.

Pietní akty na Vítkově a Olšanech

Politici v čele s prezidentem ČR Milošem Zemanem, vojáci, veteráni či pamětníci si 8. května připomněli v Praze u Národního památníku na Vítkově 77. výročí konce druhé světové války v Evropě.

Tradiční kladení věnců u hrobu Neznámého vojína se po dvou letech konalo bez covidových omezení. Avšak letošní oslavy osvobození naší vlasti od nacismu ovlivnil pokračující rusko-ukrajinský vojenský konflikt. Politici po skončení pietního aktu v rozhovorech s novináři hovořili o tom, že válka blízko hranic s Českou republikou znovu připomíná, že svoboda ani mír nejsou samozřejmostí a je třeba je chránit a bojovat za ně.

Prezident ČR Miloš Zeman položil věnec u Národního památníku

Zdroj: cnn.i-prima.cz

Se Zemanem položili věnce k památníku předsedové Senátu a Sněmovny Miloš Vystrčil (ODS) a Markéta Pekarová Adamová (TOP 09), premiér Petr Fiala (ODS) ministryně obrany Jana Černochová (ODS) spolu s náčelníkem Generálního štábu Armády ČR Alešem Opatou, pražský primátor Zdeněk Hřib (Piráti) a kardinál Dominik Duka. Památku padlých též položením věnců uctili zástupci spolků a válečných veteránů. Před pietním aktem přinesli vojáci na nádvoří u památníku historické armádní prapory, zazněla státní hymna a husitský chorál Ktož sú boží bojovníci. Nad Prahou proletěla pětice vojenských letounů a tři armádní vrtulníky,

kteří na obloze vytvořili trikoloru v národních barvách. Přítomní drželi minutu ticha. Vojáci vystřelili čestnou salvu. Premiér vlády, zástupci parlamentu, armády, Prahy a Československé obce legionářské uctili na pražských Olšanských hřbitovech památku padlých ukrajinských vojáků Rudé armády a obětí Pražského povstání.

Den, kdy hitlerovské Německo 8. května 1945 kapitulovalo, slaví ČR s většinou evropských států jako státní svátek. S více než 60 miliony obětí se stala 2. světová válka dosud největším válečným střetnutím. Češi bojovali proti německým nacistům na frontách západní i východní a také v domácím odboji. (ČTK, jel)

Pražským povstáním vyvrcholil odboj proti okupantům

Události, které se na konci 2. světové války odehrávaly kolem Českého rozhlasu, ukazují, že slovo je zbraň. Platilo to nejen v roce 1945, ale ještě silněji to platí i dnes.

Jak sdělil server ČTK České noviny, řekl to na pietním aktu při příležitosti 77. výročí Pražského povstání předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS). Právě u historické budovy rozhlasu se vedly v květnových dnech 1945 jedny z nejtěžších bojů a tehdy tady zemřely desítky obránců. Dle předsedkyně Sněmovny Markéty Pekarové Adamové (TOP 09) lidé dokázali

při Pražském povstání zvednout hlavu, převzít iniciativu a dokázat svěst zápas o budoucnost.

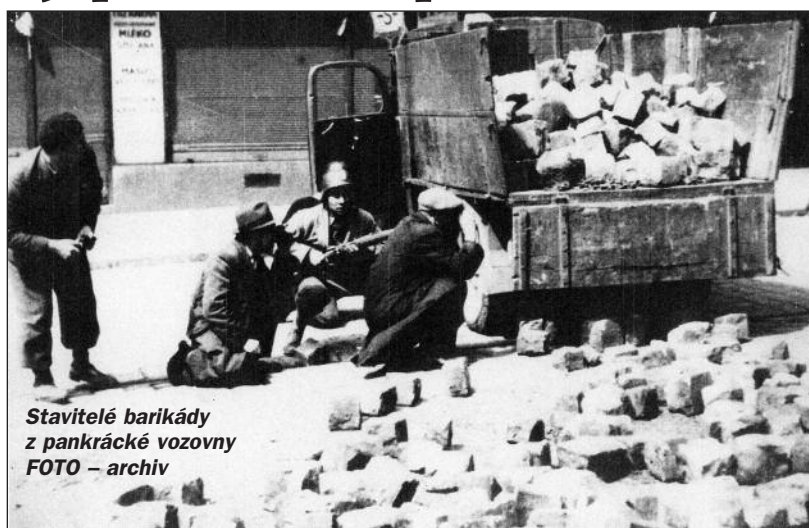
U rozhlasu též promluvil velvyslanec Slovenské republiky Rastislav Káčer: „Slováci a Češi byli spolu v tomto boji“ a zdůraznil, že chápe odkaz Pražského povstání jako hodnoty, za které stojí položit život. Pražský primátor Zdeněk Hřib (Piráti) ocenil všechny hrdiny, padlé v povstání s nacistickými hrdlořezy.

Pražským povstáním vyvrcholil odboj proti německým okupantům, který vypukl spontánně 1. května 1945 v Přerově. Povstal-

cům v Praze se podařilo přimět Němce ke kapitulaci, zabránit mnohonásobně většímu krveprolití a vyprovokovali i rychlejší zásah Rudé armády. Smrt obránců Prahy připomínají po hlavním městě desítky pomníků a pamětních desek.

V Plzni 8. května vyvrcholily konvojem historických vozidel Slavnosti svobody, které připomněly osvobození západních Čech armádou USA, již velel generál Patton. V čele konvoje jel tank sherman s americkým válečným veteránem (97 letým) Georgem Thompsonem.

(jel)

Vše nějak začalo

Válka, událost, která změnila dějiny, anebo alespoň zasáhla do života desetitisíců, bývá určena prvním výstřelem, demonstrací, která svrhne vládu, atentátem či třeba krachem bank na „newyorské burze“. Tak je to líčeno masám později. Jenže, je to pravda? Bez toho, co bylo před událostí „x“, jež vedla k dějinné změně, něco předcházelo. Jinak by ona změna nikdy nenastala. Někdo či něco ji způsobilo a vlastně právě to by mělo být prohlášeno za začátek „dějinné události“. Samotný akt uváděný politiky či historiky je jen vyvrcholením, tečkou, jež nemusí být tou poslední a vlastně ani jí být nemůže. A lidé, účastníci tohoto aktu, si mají myslit, že vše způsobila spontánnost, náhlý vpád do země či ekonomický krach.

V pátém a šestém století Slované přišli z východu také sem k nám do středu Evropy, jenže proč? Bylo to způsobeno zřejmě Avary či jinými nájezdníky, kteří na ně tlačili a při tom ten tlak začal o mnoho let dříve a nakonec byl řešen stěhováním národů – a tedy i Slovanů. Dál už jít to nešlo a tak, ač to mohlo být pro ty, co tu tehdy pobývali, bolestivé, Praslované zůstali také i v české kotlině.

Česká válka v 17. století nezačala defenestrací, ale snahou katolické strany neplnit Rudolfův Majestát. Teprve po ní se rozhodl „třicetiletý požár“ ve většině Evropy. 1. září 1939 není počátek 2. světové války, ta začala už dávno před tím. V hitlerovsko-henleinov-

ské snaze rozbít naši republiku, a pak pokračovala Mnichovem a 15. březnem.

Také letošní události na východě Evropy nezačaly únorem a operací ruských vojsk. Při tom ruské řešení problémů, které tu byly a nevznikly jen proto, že si je Rusko vymyslelo, nás všechny zaskočilo. Mohlo se všechno vyvíjet jinak? A jsme zase na počátku. Tehdy, bylo to 2. prosince 1989 se sešli na palubě výletní jachty Maxim Gorkij prezident Michail Gorbačov a George Bush st. S nimi tu byli nejen ministři zahraničí obou velmocí, ale i třeba Condoleezza Riceová, pozdější ministryně zahraničí Spojených států, tehdy poradkyně amerického prezidenta. Za bouřlivého počasí snad na konci dvoudenního summitu vyslovil Michail Gorbačov požadavek, aby NATO, které na rozdíl od Varšavské dohody se nechystalo ukončit svou činnost, se nerozšiřovalo směrem na východ. Bylo mu to odsouhlaseno. I proto, že tehdy se nepodepisoval žádný dokument, ani tento slib nebyl zaznamenán. Slyšeli ho však všichni. Bush ho odsouhlasil. Pak si oba státníci podali ruce na stvrzení dohod. Obvyčejně mezi stranami, a přáteli, byt zcela novými, výsledky ústních jednání platí. Dokonce pro to existují i - pokud jde o ekonomiku - zákony.

Jenže „přátelé ještě nemusí být přáteli“. Později, 1. února 1992, podepsali Boris Jelcin a George Bush st. dokument o tom, že se už nebudou pokládat za protivníky.

Šlo o proklamaci, v níž chyběly podrobnosti, jež by byly závazné pro budoucnost. Samo sebou se však předpokládalo, že to, co bylo dohodnuto na Maltě, je tím stvrzeno. To také tehdejší ministr zahraničí James Baker údajně stvrdil slovy: „Nejen pro Sovětský svaz, ale i pro další evropské země je důležité mít záruku, že... ani píd současné vojenské jurisdikce NATO se nerozšíří východním směrem“ (podle nedávno odtajněných amerických dokumentů).

S tím, že by se NATO rozšiřovalo směrem na východ, se tedy nepočítalo. Proto nám Václav Havel v polistopadových dnech mohl slíbit, v souvislosti s rozpuštěním Varšavské dohody (1. 7. 1991), že „nikdy do žádného paktu již nepůjdeme“. Vše nasvědčovalo tomu, že to tak bude. Tedy alespoň navenek. Dokonce 6. března 1991 na schůzce politických ředitelů ministrů zahraničí USA, Velké Británie, Francie a Německa, jak napsal německý Der Spiegel 18. února t. r., byla potvrzena ruská verze o nerozšiřování Aliance na východ. Diplomatská depeše na toto téma, na níž se list odvolává, se našla nedávno. Několik dalších informací z diplomatických zdrojů toto stanovisko potvrzuje. Přesto 12. března 1999 společně s Polskem a Maďarskem jsme byli jako první země bývalého východního bloku přijati do Severoatlantického paktu a to v době jeho agrese proti zbytku Jugoslávie. Bez možnosti vyjádření občanů. Po prostém hlasování v Parlamentu.

Proč došlo k takovým změnám? Na jedné straně byl zájem Aliance

proniknout co nejbližší Rusku. Při tom vyzkoušet, za trochu jiné konstalace, jak Rusko bude reagovat. Nereagovalo. Trápilo se svými privatizačními a ekonomickými problémy. Sovětský svaz se rozpadl, Bělovežské dohody z 8. prosince 1991 definitivně stvrdily jeho konec. Zájmy bývalých sovětských zemí se začaly různit. To postřehli plánovalci USA a pochopili, že právě nyní by mohli sáhnout po jednopólním světě, v jehož špičce by byly Spojené státy. Oslabené Rusko se nemohlo postavit do cesty. Svět by se napříště podřizoval jen jim.

Pak tu byl důvod zmíněných tří vlád, co nejrychleji se zbavit možnosti, že přece jen by socialistická opozice mohla zvrátit nastolený kurz. Zvláště vládci České republiky se toho báli a dokonce začali připravovat zákony, které omezovaly tolik proklamovanou demokracii a nemám na mysli jen lustráční zákon, ale neřízenou privatizaci převádějící velkou část majetku do zahraničí za nesmírně výhodných podmínek pro privatizátory. Týkalo se to zvláště bank. Vzpomeňme jejich tzv. oddlužení Zemanovou vládou a následné prodeje. Navenek se nejvíce angažovala skupina kolem Václava Bendy. V pozadí ovšem byl Havel a jeho lidé. Podobný vývoj bylo možné zaznamenat i v dalších východních zemích. V Polsku a Maďarsku to byly i historické důvody. Během krátké doby se členy Aliance staly i další státy bývalé východní Evropy.

A Ukrajina? I když v mnohém se vývoj po rozpadu SSSR podoba-

bal dalším postsovětským zemím, tady však všechny problémy, jako by mohutněly. Oligarchové ovládli zemi a k ochraně svých teritorií vytvořili své soukromé armády. Vláda se podřídila jejich zájmům. Země se potácela mezi západem a východem a ač dostávala všelijaké injekce, chudla. Ruský jazyk, jímž mluvila více než pětina obyvatel, na východě byl dokonce v některých částech většinovým dorozumívacím jazykem, byl potlačován, stejně jako demokratické svobody.

Velký vliv získali i postbanderovci, tedy neonacisté, a antiruské síly. To vše vyvrcholilo Majdanem, proti němuž se postavila část obyvatelstva a rozhodla se odejít ze svazku. Občanská válka zahájena nejpravivějšími bojůvkami propukla.

Pokus o mír mezi protistranami stvrzený Minskými dohodami nebyl ze strany ukrajinského státního vedení vyslyšen a dohody zůstaly na papíře. Především na východě země umírali civilisté a dokonce i děti. Podpora ze západu směřovala jen jedním směrem. Přes „hranu“ před vyvrcholením konfliktu byly požadavky na vstup Ukrajiny do NATO, k nimž se západ choval vstřícně. To by ovšem ohrozilo přímo bezpečnost Ruska.

Po příčinách ozbrojeného vstupu ruských vojsk na Ukrajinu se nikdo už neptá a při tom stejně jako 1. září 1939 ve skutečnosti nezačala ta Druhá světová, nezačaly bojové operace na východě Evropy 22. února letošního roku.

JAROSLAV KOJZAR

Po krutých letech okupace opět svobodně vydechla naše země

(Dokončení ze s. 1)
**Osvobození Slovenska
čs. armádním sborem**

ING. MILAN KOPECKÝ

Čs. vojáci se do osvobozování ČSR připojili v září 1944 v rámci Karpatsko-dukelské operace a po dvou měsících krutých bojů přešli slovenskou hranici a postoupili do nitra Slovenska. V listopadu 1944 krok za krokem se probíjeli těžkým terénem a až na konci listopadu dorazili na linii řeky Ondava. V lednu 1945 sbor pod velením generála Karla Klapálka pronikl až k Liptovskému Svatému Mikuláši a vstoupil do něho. Zde fronta na dva měsíce ustrnula, byť docházelo k velmi prudkým bojům a německou linii obrany se podařilo prorazit. Na přelomu března a dubna 1945 se začalo schylovat k tomu, že se fronta opět hne.

**Přechod vojáků přes
Velkou a Malou Fatru**

5. dubna vstoupili naši vojáci do Rožumberoku. Čtvrté brigádě se podařilo přejít hory Velké Fatry a vstoupila 11. dubna do Martina. Sbor osvobodil Vrútky. Tuhé boje zuřily do 16. dubna o vrcholy Poloma, Grúň a Hoblíku. Sem po prudkých svazích museli vojáci ručně tlačit svá děla s pomocí koňských a volských spřežení. Poslední německé bašty na těchto vrších byly zlikvidovány. 20. dubna vztyčili na vrcholu Grúň Němci prapor s hákovým křížem na počest Hitlerových narozenin. Ale na vzdálenost půldruhého kilometru čs. vojáci prapor sestřelili. 30. dubna sbor vyrazil směrem na Žilinu a postoupil do oblouku Váhu. 4. května sbor samostatně jako největší město osvobodil Vsetín.

**Ostravsko – opavská
vojenská operace**

**MAGISTR LUBOMÍR
HLAVIENKA, PH.D., Slezské
zemské muzeum Opava**

Ostravská operace. První pokusy o ovládnutí průmyslového regionu Ostravska byly od začátku března 1945. Frontální útoky, směřující hlavně ze severovýchodu, většinou ztroskotaly na tvrdé německé obraně. Zde prostor bránily tři tankové armády – 17., 4. a 1. V záloze čekala skupina armády Střed – asi 750 tisíc vojáků. Tímto prostorem se probíjela obrovská masa sovětských rudarmějců na jižním křídle sovětského postupu proti Berlínu. Maršál Jeremenko obdržel počátkem dubna těžký úkol. I když německá armáda v té době už byla značně vyčerpána, tak ale v prostoru Ostravy byla schopna se zkoncentrovat. Měla zde jednu z nejčetnějších sil v českomoravském prostoru se dvěma tankovými divizemi – šestnáctou a devatenáctou. Další divize číhaly v záloze. Celkem se zde nacházelo osmnáct divizí. Velkou část těchto tankových německých sil byla soustředěna na Hlučínsku relativně na malém prostoru, jak se říká – na pětníku. Hitlerovská armáda se opírala při obraně do velké míry o opevnění vesnice, železniční náspy, o přírodní překážky. Navíc místní obyvatelstvo jako součást obyvatel třetí říše, bylo ochotno spolupracovat s němec-

kou armádou. Na tomto malém prostoru se vzedmula urputná snaha o prolomení toho z nejpevnějších pásů obrany, který se na českém území povedlo Němcům v roce 1945 vystavit. Hlavní roli měl sehrát 4. ukrajinský front. Sovětská a čs. vojska se tu nemohla cítit jako osvoboditel, ale byla zde vnímána jako dobyvatel. Byla zde asi jedna třetina všech německých tankových sil. Odehrávaly se tu s nimi kruté bitvy, v nichž se významenali čs. vojáci, mnozí to zaplatili svými životy.

**Obrovské ztráty
Němců**

Sovětská divize se snažila o obchvat Boletic přes les, který se ukázal spíše pastí. Na 600 sovětských vojáků tu během toho dne padlo. Tady proběhly nejtvrďší boje. Vesnice Boletice vesměs byla srovnána se zemí. 60. armáda postupovala směrem k Opavě. Obtížným zvlněným terénem, plným remízů a lesíků, tankistovi a pěšáci velmi nepřehledným. Témato pastmi dokázali Němci pomalu a účinně zabráňovat postupu sovětské pěchoty. Plály rozhořčené boje. Klíčovou vesnicí, o níž se opírala mezi Ostravou a Opavou celá německá armáda, byla vesnice Králce. První část ostravské operace skončila kolem 19. dubna. Je právem hodnocena jako největší bitva 2. světové války na českém území. Skončila sovětským vítězstvím. Rudá armáda zaplatila svůj úspěch 24 tisíci mrtvých a 83 tisíci raněných. Čechoslováci ztratili 43 mužů. Němci měli asi 100 tisíc padlých, zraněných, zajatých a nezvěstných.

**Stateční následovníci
Tří králů**

**PAEDR. JINDŘICH
MAREK, Vojenský historický
ústav Praha**

V první části okupace naší země byli hrdinnými postavami odboje tak zvaní Tři králové – Balabán, Mašín, Morávek. Jejich osudy se braly tak, že gestapo definitivně zvítězilo a široce aktivní skupinu kolem nich zlikvidovalo. Ale to je pravda jenom částečná. Zlikvidovalo pouze ony tři hlavy té skupiny. To znamená, že 22. dubna 1941 zatklo Balabána, 21. března 1941 padl štábní kapitán Morávek, potom byl dopaden a popraven Mašín. A nakonec s Mašínem spolupracovali, než byli chyceni ještě ti jeho nejbližší – Řehák, Lipras – a jako poslední, jemuž se dnes říká čtvrtý ze Tří králů – František Peltrám. Ten padl 20. července 1942. Ale že tato skupina statečných byla rozbita, není zcela pravda, protože oni měli takové množství spolupracovníků, že když vypuklo Pražské povstání, tak nacházíme v každém koutě Prahy nějakého významného odbojáře, který k nim patřil. Touhu po svobodě nemůže nikdo zničit. Nejenom na pražských barikádách, ale i v naší zahraniční armádě.

**Štábní kapitán
JOSEF HRADIL**

Já z naší východní armády připomínám alespoň dva lidi, kteří na začátku okupace úzce spolupracovali s Balabánem, Mašínem a Mo-

rávem. Protože jim bylo gestapo na stopě, tak odešli do zahraničního odboje. V tomto případě potom přichází z východu podplukovník generálního štábu Vilém Sacher, velitel dělostřelectva 3. brigády. Těž na českém venkově je několik zajímavých postav. Například štábní kapitán Josef Hradil. Morávek u něj občas přespával a u něho se ubytoval. Poslední úkol, který mu dal, protože když se Morávek dozvěděl, že Mašín je na Pankráci mučen, tak chtěl získat fotografie bachařů a jiných trýznitelů, kteří týrali české politické vězně na Pankráci. Hradil ten úkol splnil. Vypátral, v kterém salonu se nacházejí fotit, ať už na služební průkazy či na soukromé portréty. Jenže Morávek k němu toho 22. března pro fotografii nepřišel, protože u Prašného mostu v přestřelce s gestapem padl. Ty fotky mohl Hradil použít až v roce 1945, když probíhalo pátrání po těchto zločincích a soudy s nimi. Když vypuklo povstání, tak Hradil se stal velitelem velice důležitého úseku Pražáčka, kde s pouhými 57 muži obléhal celou Pražáčku, kde bylo dislokováno 400 fanatických německých hrdlořežů, většinou z českého pohraničí. Ti tady ve škole vraždili naše sem zavlčené lidi. A Hradil svou hrstku povstalců rozestavil kolem školy. Oni nevěděli, jaké množství bojovníků je obléhá. Takže dál už nerozšiřovali své akce směrem k Žižkovu. Nej-

zbraně našly své uplatnění. A také v době vypuknutí Pražského povstání, kdy zbylých 50 pušek a 50 pistolí, posloužily v bojích s německou přesilou.

**Četař aspirant jezdeckva
JAN VLAŠTOVKA SKAUL**

Další zajímavou figurou je četař aspirant jezdeckva Jan Vlaštovka Skaul. Když nacisté zrušili skauting, tak Morávkovi slíbil, že s 30 svěřenci, které sportovně vedl, budou sloužit jako diverzní skupiny pro provádění sabotáží. Morávek padl, ale Vlaštovka pokračoval dál ve své odbojové činnosti. Skupina se rozvíjela a nakonec měla spojení s Londýnem i Moskvou. Přejmenovala se na Zpravodajskou brigádu. Patří snad k jediné velké odbojové organizaci v Čechách a na Moravě, které gestapo nikdy nepřišlo na stopu. A tady 1500 mladých kluků, ač nevojáci podle předpisů, ale s vojenským výcvikem, odchází do povstání ve třech praporech. Z této skupiny se rekrutovaly osobnosti, které udělaly kariéru po válce nebo po roce 1948. Například kapitán generálního štábu Karel Veselý Steiner se stal vojenským zmocněncem. Zmiňuji kapitána Oldřicha Kryštofa, který za povstání velel štábu odborářů. Stal se pak velitelem pohotovostního pluku 1 NB. Takže to spektrum lidí, kteří byli nějakým způsobem spojeni s legendami našeho odboje, čítalo mnoho lidí.

Hlavní aktéři konference. Zcela vlevo právě řeční badatel Roman Štěr
FOTO – Miroslav Holča

větším úspěchem Pražského povstání bylo to, že se podařilo vypnutí telefonů – terénní německé koncovky. Takže Němci se nemohli dorozumívat s posádkami, neměli s nikým spojení a neměli pohotovostní informace, jak silné jsou skupiny povstalců.

**Kapitán dělostřelectva
EDUARD VÁGNER**

Další člověk – kapitán dělostřelectva Eduard Vágnér. Mašín ho přesvědčil, aby odešel k protektorátnímu četnictvu. Takže na konci války měl hodnost štábního kapitána četnictva. Velel četnické autoškolě v kasárnách Jiřího z Poděbrad na pražském Náměstí republiky. A tam tehdy sloužilo na 320 českých četníků a Vágnér na pokyn České národní rady všechny tyto muže převedl v Pražském povstání na stranu povstalců. Inspektor Pohraniční finanční stráže Stanislav Chuděj měl 15. března 1939, když vpadli do ČSR němečtí okupanti, předat jim zbraně finanční strážce – 250 pušek a 58 pistolí. Tak se spojil s Mašínem, který si odvezl 200 pušek. Do doby, než byl zatčen a popraven, tak

26. dubna, kdy byl Cheb osvobozen 97. pěší divizí armády USA. V bojích o Cheb padlo asi 300 německých vojáků. Právě vojáci této divize 7. května 1945 objevili válečný lazaret se zuboženými sovětskými válečnými zajatci. K prvním americkým vojákům, kteří zemřeli při osvobozování Chebu, patří John Mattfeldt.

Mezi vojáky byl Samuel Fuller, pozdější slavný hollywoodský režisér. A v Sokolově, německy nazývaném Falknov, natočil vůbec svůj první film. Jeho nadřízený velitel mu nařídil, aby natočil dokument o zvěrstvech, která se v tomto městě odehrála. Americký kapitán rozkázal místním Němcům a kolaborantům, mladíkům z Hitlerjugend, aby zubožené mrtvolky sovětských zajatců, podobné kostřám, oblékli, naložili na vůz a pak je přes celé město vezli k důstojnému pohřbení, kdy jim také sami museli vykopat hroby.

Jiří Klůč pak celé archivní video s hrůznými výjevy promítl v sále účastníkům pražské konference. A civilní obyvatelstvo v Sokolově bylo seznámeno s těmito hrůzami. Těch zahynulých sovětských zajatců bylo moc. Ztráty Američanů při osvobozování Československa – padlo přes 120 amerických vojáků, dalších 106 utrpělo zranění. Někteří padlí měli česká jména. V západočeském kraji to je například Joseph Droz, příslušník 18. pěšího pluku, 1. pěší divize. V jižních Čechách padl Charley Havlát. Matt Konop válku přežil a stal se čestným občanem Domažlic.

**Osvobození
Jihočeského kraje**

**PHDR. JIŘÍ PETRÁŠ,
Jihočeské muzeum
České Budějovice**

Z území západních Čech demarkační čára pokračovala z Nepomuku a od nás směrem na Blatnou přes Pacovice, západně od Písku, pak šla po stopách Švejkových do Putimi, směrem na Vodňany, Bavorov, Strunkovice nad Blanicí, na prachatický okres a na České Budějovice, kde se táhla demarkační čára mezi vesnicemi Kamenný Újezd a Kosov a dále potom šla na Velešín, Kaplice, Horní Dvořiště. Krajem se vláčely na konci války děsivé transporty smrti. V lednu 1945 jeden transport projel nádražím v Českých Budějovicích. Poslední transport smrti začátkem května skončil ve Velešíně, kde čeští lidé pomohli zuboženým vězňům a loni tam obec Velešín na jejich památku odhalila pamětní desku.

Jeden z takových pochodů vedl i přes oblast Šumavy – šel z Ravensbrücku a skončil ve Volarech. Američany o tom byl natočen dokumentární film, který byl promítnut na konferenci. 23. a 24. března 1945 se udály dva nálety na budějovický železniční uzel, jeden z nejvýznamnějších dopravních uzlů na konci války ve směru sever – jih. Žel, schytila to velká část města, ale byla zasažena například i budova gestapa. Zahynulo několik stovek lidí.

JAN JELÍNEK

Stranu 3 připravil a redigoval Jan Jelínek

Neušlo nám

■ Ruská ropa jde na odbyt

Na přelomu března a dubna USA během týdne zvýšily dodávky ropy z Ruské federace o 43 %. „Spojené státy donutily Evropany k uvalení protiruských sankcí, přičemž ony samy nejen pokračují v dovozu ropy z Ruska, ale dokonce zvýšily odběr „černého zlata“ o 43 % na 100 000 barelů denně! Kromě toho Washington dovolil svým firmám dovážet minerální hnojiva z Ruska s tím, že je uznal jako základní spotřební zboží,“ prohlásil zástupce tajemníka Rady bezpečnosti Michail Popov v rozhovoru pro list Komsomolská pravda. Evropa by měla od USA očekávat další podobná „překvapení“, domnívá se Popov. Zdůraznil, že Washington zatím nedovoluje Evropanům přijmout podobná opatření. Necháme si v Evropě zavést „středověk“?

■ Úspěšný start rakety SARMAT

Z kosmodromu Pleseck v Archangelské oblasti byl proveden první start mezikontinentální balistické rakety Sarmat. Ministerstvo obrany RF uvedlo, že všechny zadané úkoly byly vyplněny, cvičné bojové hlavice doletěly do dané oblasti vojenského polygonu Kura na poloostrově Kamčatka. RS-28 Sarmat je strategický raketový komplex páté generace s těžkou vícecestupňovou mezikontinentální balistickou střelou. Ve stejné době ohlásila Čína provedení úspěšného testu nové hyperzvukové balistické protilodní rakety, a také Indie uskutečnila úspěšný start protilodní rakety BrahMos z paluby křižníka.

■ Ukrajinský velvyslanec v Berlíně nazval kancléře „uraženou klobásou“

Andrej Melnik, ukrajinský velvyslanec v Berlíně, ostře zkritizoval neochotu německého kancléře Olafa Scholze navštívit jeho zemi a použil přitom urážlivá slova. „Dělat ze sebe uraženou játrovou klobásu (doslovně Leberwurst) by nemělo být státníku vlastní,“ prohlásil diplomat v rozhovoru pro agenturu DPAA. „Jde o nejkrutější vyhlazovací válku od útoku nacistů na Ukrajinu, tohle není mateřská školka,“ argumentoval Melnik. Velvyslanec dále prohlásil, že ukrajinský prezident Zelenský by rád přivítal Scholze v Kyjevě.

Německý kancléř ve vysílání televizní stanice ZDF uvedl, že dubnové rozhodnutí ukrajinských úřadů, kdy odmítly přijmout návštěvu prezidenta SRN Franka – Waltera Steinmeiera, je pozoruhodným incidentem, a že brání v uskutečnění jeho hypotetické návštěvy Kyjeva v budoucnu.

V polovině dubna německý deník Bild informoval, že Zelenský odmítl přijmout svého německého kolegu Steinmeiera. V Kyjevě se domnívají, že prezident SRN byl v minulosti vůči Rusku příliš měkký. V Německu rozhodnutí Zelenského vyvolalo nepochopení a bylo podrobeno ostré kritice ze strany politiků různých politických stran.

Stranu 4 připravili a redigovali
Miroslav Havlík a Jan Jelínek

Hrdost nad generací vítězů

Jak napsal server Deník N, prezident Ruské federace Vladimir Putin při příležitosti oslav konce 2. světové války promluvil v rámci přehlídky na moskevském Rudém náměstí. „Dnes je to stejné. Bojuje se za naše lidi na Donbase, za bezpečí naší rodiny vlasti,“ řekl Putin, když po poděkování vojenským silám za boje ve 2. světové válce, která skončila před 77 roky, navázal na současnou situaci na Ukrajině. „Vítězný den je blízky srdcím každého z nás. V Rusku není rodiny, kterou nesežehla Velká vlastenecká válka. Jsme na generaci vítězů hrdí,“ zdůraznil prezident před více než 10 000 pochodujícími vojáky, doprovázenými vojenskou technikou.

Dle něho jeho země neměla „jinou možnost“ odvrátit rusko-ukrajinský konflikt, protože NATO plánovalo zaútočit na Krym

a Donbas. Prohlásil také, že se v Kyjevě volalo po jaderných zbraních, což vytvořilo „nepřijatelnou hrozbu přímo na naší hranici. Spojené státy pak se svými „poskoky“ znamenaly hrozbu a „nebezpečí narůstalo každým dnem...“ Vše nasvědčovalo tomu, že bude střet s neonacisty a banderovci, které podporují Spojené státy a jim podřízenými partneři, nevyhnutelný.“

Obrana vlasti byla vždy svatou

když se rozhoduje o jejím osudu, pověděl také Putin, dle serveru 1tv.ru. Devátý květen 1945 je navždy vepsán do světové historie jako triumf našeho jediného sovětského národa, jeho soudržnosti a duchovní síly... Naše povinnost je chránit památku těch, kteří rozdrtili nacismus, těch, kteří nám zanechali odkaz být bdělými. A pro-

to i přes všechny nesrovnalosti v mezinárodních vztazích, Rusko vždy navrhovalo vytvoření nové a nedělitelné bezpečnosti, systému, který je životně důležitý pro světové společenství.

Předložili jsme návrh na uzavření dohody o garancích bezpečnosti, Rusko vyzývalo Západ k čestnému dialogu tak, aby bylo nalezeno rozumné kompromisní řešení, aby byl brán zřetel na vzájemné zájmy. Vše zbytečné!

Země NATO nás nechťely vyslyšet, což dokazuje, že měly zcela jiné plány. NATO si otevřeně chtělo přivlastnit území, které s námi bezprostředně sousedí.

Viděli jsme, jak se budovala infrastruktura, jak začaly pracovat stovky zahraničních poradců, jak byly ze zemí NATO dodávány současné zbraňové systémy. Nebezpečí rostlo každým dnem. Rusko bylo vynuceno udělat preven-

tivní krok. Krok suverénního, silného, samostatného státu, zdůraznil Putin.

Dle něho USA po rozpadu SSSR vyhlásily svou výjimečnost, čímž ponížily nejen celý svět, ale i své satelity, které se tváří jako by si ničeho nevšimly a pokorně vše trpí. Ale my jsme jiná země, Rusko má jinou povahu. Nikdy se nezřekneme lásky k vlasti, víry a tradičních hodnot, zvyklostí předků, respektu ke všem národům a kulturám.

Víme o tom, že americkým veteránům v podstatě zakázali přijet na naši přehlídku, dodal Putin. Ale chci, abyste věděli, že my jsme hrdí na vaše hrdinské činy, na váš vklad do společného vítězství. Cítíme všechny vojáky spojeneckých armád, Američany, Angličany, Francouze, vojáky i partyzány Číny, všechny, kteří rozdrtili nacismus a militarismus.

Američané proti válce

Většina Američanů si nepřeje, aby USA zahájily otevřený vojenský konflikt s Ruskou federací kvůli Ukrajině, ale podporují zpřísnění protiruských sankcí. Vyplývá to z průzkumu veřejného mínění, který zveřejnil deník The Washington Post. Dle 72 % dotazovaných by USA neměly vstupovat do ozbrojeného střetu s ruskými ozbrojenými silami na Ukrajině. Tento scénář podporuje 21 procent dotazovaných. 67 % účastníků sociologického výzkumu považuje

za nutné zavést nové ekonomické sankce vůči Rusku. Dvě třetiny dotázaných se ale obávají dopadu sankcí na růst ceny elektřiny. Myšlenku poslat Ukrajině další vojenskou pomoc podporuje 55 % dotázaných, proti se vyslovilo 35 %. Obecně je s prací amerického prezidenta Joea Bidena nespokojeno 52 % respondentů. Jeho politiku spojenou s konfliktem na Ukrajině neschvaluje 47 % a naopak 42 % ji podporuje.

mhav

Duch Kyjeva výmyslem

Legenda o neohroženém stíhači, jenž hlídá nad Kyjevem a likviduje jedno nepřátelské letadlo za druhým, byla jednou z prvních historek o srdnatém odporu Ukrajinců, které se začaly šířit médii a sociálními sítěmi.

Sami Ukrajinci, konkrétně vedení letectva, ale přiznali, že Duch Kyjeva nikdy neexistoval. Přitom

o něm referoval dokonce ukrajinský generální štáb. Bojovými úspěchy Ducha Kyjeva se na internetu chlubil i ukrajinský velvyslanec v ČR Jevhen Perebyjnis.

Jestli takovéto dezinformace šíří oficiální ukrajinská místa, co si potom myslet o dalších, velice nejasných událostech, které se staly na území tohoto státu?

novinky.cz

Otevřený dopis kancléři

28 německých osobností napsalo otevřený dopis kancléři Olafu Scholzovi jako varování před nebezpečím vypuknutí třetí světové války spojenou s tím, aby Německo nedodávalo na Ukrajinu těžké zbraně.

Podle nich by bylo nepřiměřené riskovat přerod konfliktu na Ukrajině v jadernou válku. Dodávky velkého množství těžkých zbraní

by mohly z Německa udělat účastníka této války. „Ruský odvetný krok může vést ke vzniku situace vzájemné pomoci na základě smlouvy o NATO a tím k bezprostřednímu nebezpečí světové války,“ píše se v dopise, zveřejněném na internetu, kde ho navzdory kritice ze strany politiků podepsalo již více než 100 tisíc lidí.

spiegel.de

Deset zemí už otevřelo účty v Rusku

Kromě Maďarska si devět evropských zemí otevřelo bankovní účet v Gasprombance, aby mohly platit za zemní plyn. „Maďarsko si otevřelo účet v eurech, na kterém je vedena cena plynu v eurech, a teprve potom je banka převede na rubly. ... Kromě nás tak udělalo ještě devět zemí, které ale otevřeně neřikají, že jednají stejně jako my, a to jednoduše proto, že v Evropě nyní znamená „být dobrým pro Evropu“ to, že vedení těchto zemí nejednají upřímně se svým lidem, a ani v mezinárodních vztazích“, uvedl šéf kabinetu premiéra Viktora Orbána Gergely Guliás pro Rádio Kossuth. Tento

politik znovu připomněl, že Evropská unie nepřijala žádné sankce, které znemožňují platit za ruský plyn v rublech, to upravuje občansko-právní smlouva mezi státy a společnostmi. Ruský prezident Vladimir Putin 23. března oznámil, že platby za dodávky zemního plynu do členských zemí EU a dalších států, které zavedly sankce proti Rusku, budou v rublech. Putin později podepsal příslušný dekret a oznámil, že pokud tyto nikoli přátelské země nebudou od 1. dubna platit v rublech, bude to Rusko považovat za neplnění závazků smluv o dodávkách plynu.

mhav

Přehlídka na moskevském Rudém náměstí

Zdroj: nokstv.ru

Tank T-34, který dobře sloužil v ohni bitev 2. světové války, defiloval na přehlídce v Novosibirsku

Zdroj: alarmy24.ru

BRICS buduje nový finanční systém

Země BRICS a jejich finanční architektura se stanou významným členem rodícího se světa - nový systém nebude použit jako politický nástroj vůči druhým zemím, tak, jak je používán dolar, prohlásil prezident Venezuely Nicolas Maduro. „Pět zemí, které začaly stavět architekturu finanční, ekonomické, obchodní a politické spolupráce, usilují stát se jedním z protagonistů rodícího se světa... BRICS, to jsou Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jižní Afrika, které realizují důležitou iniciativu pro uspořádání nového finančního systému, vytvoření nového měnového systému. Nový finanční systém, který otevírá dveře a stává se pro všechny země světa, nový finanční systém, který nepoužívá mezinárodní bankovní činnosti jako politický nástroj pro útoky, poškozování zemí nebo změny reži-

mů, tak, jak se to stalo ve Venezuele,“ řekl politik, který vystupoval před zahraničními diplomatickými představiteli v Caracasu.

Dle prezidenta se Venezuela zotavuje po odpojení vlastního finančního systému od západní služby ze zasílání bankovních zpráv SWIFT, je tomu ráda a nebude se tam vracet, protože tyto sankce byly ideologické povahy a pokusem o změnu moci v zemi. „Venezuela má zakázáno používat dolar. Mezinárodní směnnou valutu nelze použít v geopolitickém nebo politickém vydírání! Musí to být stabilní měna, která dokáže čelit všem okolnostem světového konfliktu, ať už jsou jakékoliv, a musí mít váhu celého společenství. Musí k ní mít všechny země světa stejný přístup. Musí to být nový jednotný systém,“ dodal Maduro.

ria.ru

Sibiřský zápisník Víta Nejedlého

Náhoda vynesla na denní světlo pozoruhodný dokument: zápisky Víta Nejedlého, hudebního skladatele, dirigenta a vojáka. Úzké pruhy už zažloutlého válečného papíru, drobné, rovně a přesně psané řádky rozpíjejících se písmen. Psáno v západní Sibiři v osamění ztracence uprostřed války na Štědrý den 1941. Pohled do minulosti, věcně střízlivá zpráva, jakási bilance ve chvíli nucené nečinnosti, kdy se nedalo dělat nic jiného, než uvolňovat vzpomínky a urovnávat myšlenky. A také zpověď, ostýchavá touha po domově, hledající činorodé uplatnění.

Pět let předtím, na malém kousku tatranské louky pod Kriváněm došlo k jedinečnému zhuštění talentů. Málokdy se přihodí, aby na takovém plácku bylo natlačeno tolik budoucích spisovatelů, básníků, lékařů, architektů, vědců, jako tomu bylo onoho vzrušeného léta pod starými vojenskými stany studentského tábora. Zatím příliš nedbali toho, co mělo nastat. Proháněli se v plavkách u proudící ledové říčky, stáli s ešusy v řadě u kuchyně, nebo hráli volejbal. Hudební skladatelé tam byli celkem tři. Složili táborovou hymnu, improvizovali nové písničky a cvičili dva pěvecké sbory: Pěnkava byla pro talenty, Ťuhýk pro antitalenty.

Začínaly prázdniny, zkoušky na školách minuly, snad poslední bezstarostné prázdniny. Dějinné a životní zkoušky měly teprve přijít.

První dojem byl: křehkost.

Musel jsem jej však opravit. Byl pravda útle chlapecký, oči schované za silnými skly, a jemně ostý-

chavý. Pak jsem však viděl jeho štíhlou postavu za dirigentským pultem. Nestává se často, že by mladík, který sotva překročil čtvrtstovku let, dirigoval jeden z vedoucích orchestrů. Tentokrát se to přihodilo. Na dělnické slavnosti za Lenina v největším pražském sále hrál orchestr Smetanův „Tábor“. Původně měl dirigoval Ostrčil, ale, ale tehdejší správa Národního divadla mu to zakázala. Musel ho narychlo nahradit Vít, sotva odrostlý konzervatoř. Mohutný choral skladby nebyl v oné době jen hudebním požitkem: zněl jako volání na poplach, jako burcování k boji.

Člověk, který s taktovkou řídil naléhavou hudební výzvu, se proměnil: jeho křehkost byla od temene až po paty profata ocelovou pružinou. Byl sám pevnost, chtěli, aby jiní byli pevní. Hudba byla jeho živlem a jí se stával – zdánlivě suchý a rozumářský – sám živlem.

Ani tento obraz však nebyl úplný. Osud nás svedl znovu v létě 1939 za palisádovým plotem domova politických emigrantů u Moskvy. Sdíleli jsme společný pokojík ještě s tátou Nedvědem, senátorem, tchánem Vítkovy sestry Zdeny: učil nás hrát mariáš, balit cigarety, zasvěcoval nás do neznámých stránek života a hlavně – ačkoli jeho bohatýrská postava měla na svých zádech sedmou desítku let, - dodával humor, smích, optimismus.

Času bylo mnoho, nevěděli jsme zprvu co s ním. Chodili jsme kolem dokola alejemi parku, cestičkami kolem rybníka, vzpomínali a plánovali. V takových chvílích si

lidé svěřují i nejtajnější myšlenky, nechávají vyplynout na povrch své životní tužby. Velmi jsme se sblížili a poznal jsem ho z nové stránky – jeho bouřlivou uměleckou vášně, životní projekt hozený do budoucna. Skladby a opery, které nosil v zárodcích v sobě. Cílevědomost, s níž se šel bit za své plány v novém prostředí, s níž překonával vlastní pochyby i překážky.

Vítek právě v den svých narozenin přešel hranice a vdechl naději svobody. O dva roky později v den jeho narozenin Hitler přepadl Sovětský svaz. Ve zmatku evakuace Moskvy provázal Vítek svou ženu, pěvkyni Štefu Petrovou, s divadlem operety do západní Sibiře. Zakotvili v Prokopjevsku, novém hornickém městě Kuzněcké uhelné pánve. Na čas ztratil spojení se známými, ba i s rodiči, kteří se ocitli u Volhy – v Kujbyševě. Podniká všechny možné pokusy vrátit se do Moskvy, nebo aspoň do Kujbyševa z odlehlejší zátočiny se dostat do hlavního proudu, přiložit aktivněji ruku k dílu.

Posléze se mu přece jenom podařilo dostat se do Moskvy a na jaře 1943 odchází do výcvikového střediska čs. brigády v SSSR v Novochopersku.

S vojskem a hudbou postupuje na západ, blíž Praze a svobodě. A téměř na prahu splněné tužby, na přelomu do vítězného roku 1945, umírá na infekci. Jako voják a jako hudebník. „Srdce nevydrželo“, napsala Štefa v dopise.

Nechť tedy tyto objevené vzpomínky pomohou obživit záchvěvy jeho citlivého srdce. Když je psal, cítil se pravděpodobně ztracencem více než kdykoli v životě, střidmý-

mi slovy zpovědi si zpřítomňoval minulost, ulehčoval srdci obtížnému starostmi, nepřízní osudu, tužbami i odhodláním. Byl zvyklý vyjadřovat city ne slovy, ale hudbou. Přesto jeho zápisník prozrazuje umělce a vypovídá mnoho nejen o vnějších událostech a o ovzduší války, ale i o něm samém.

Oživuje nejen příhody temného jara a podzimu 1939 a počátky Vítkovy činnosti v SSSR, ale i ovzduší a nálady tehdejší doby, vnějšího i vnitřního povětří, z něhož se rodilo hnutí národního odporu.

Dokument, který zde poprvé uveřejňujeme, je oproti originálu poněkud zkrácen a upraven. Jsou vypuštěna opakování, některé podrobnosti a nerozluštěná slova. Bylo provedeno nutné „zčeštění“: některé ruské termíny a slovní obraty, které byly mezi Čechoslováky v SSSR, by ztěžovaly četbu, vyžadovaly by spoustu vysvětlivek a dělaly by text těžkopádným. Neotiskujeme jej jako historický pramen, nýbrž jako dobový dokument, neznámý výsek ze života talentovaného, nadějného českého skladatele i z osudů Čechoslováků odcházejících z okupované země bojovat za svobodu. Proto omezujeme vysvětlivky na jména, pokud jsou nutná pro pochopení souvislostí!

ZDENA je sestra Víta Nejedlého, dětská lékařka, za války vězněná v Osvětimi a Ravensbrücku. Jejím mužem byl Miloš (Míla) Nedvěd, rovněž lékař, syn komunistického senátora Františka Nedvěda: za okupace byl vedoucím činitelem skupiny odbojové inteli-

gence – zahynul v koncentračním táboře v Osvětimi.

HANA je jejich dcera.

TEKLOUŠ byl mladý hudební skladatel J. Teklý, blízký přítel Víta. Nastěhoval se do bytu Nejedlých, později byl zatčen a zahynul.

ANNA JIRÁSKOVÁ byla snacha Aloise Jiráka, úzce spřátelena s rodinou Nejedlých. Pro účast na odboji popravena za okupace.

EMANUEL FAMÍRA, malíř, tanečník, režisér, organizátor dělnických ochotníků a umělců.

OLDŘICH STIBOR, nadaný pokrokový režisér: u něho v Olomouckém divadle měl Vít své první angažmá a zpívala tu i jeho žena Štefa Petrová. Zahynul za okupace jako účastník hnutí odporu.

Zvláštní dík patří dr. Zdeně Nejedlé – Nedvědové, která pomohla při objevení a zveřejnění dokumentu.

GUSTAV BAREŠ

Pokračování v příštím čísle

Poznámka redaktorky:

I pro mne byla velká náhoda při objevení magazínu Našeho vojska z roku 1967 „PERISKOP“. S úžasem a velkým nadšením jsem si v něm přečetla „SIBIŘSKÝ ZÁPISNÍK VÍTA NEJEDLÉHO“. Jsem přesvědčena, že nastala pravá doba předložit ho čtenářům Slovanské vzájemnosti při příležitosti výročí osvobození naší vlasti Rudou armádou. Je to příběh o člověku, který svými skladbami dodával sílu svým spolubojovníkům v čs. vojenské jednotce v SSSR pod velením armádního generála Ludvíka Svobody. Je třeba vzpomenout na takového člověka a NEZAPOMENOUT!

NATAŠA WEBEROVÁ

Nezapomínáme! 7. 5. 2022. Pohřebiště Vokovice, hovoří Milan Krajča, Josef Gotwald, za SPD Jiří Kobza, za účasti i Marty Semelové a dalších

Vnučka svého dědy – Nesmrtelný pluk Olšany 9. 5. 2022

Olšany 9. 5. 2022. Potomci svých dědů – Nesmrtelný pluk Foto (3x) Nataša Weberová

Vzpomínka na režiséra a spisovatele Antonína Kachlíka

Motto:

Chcete-li zničit člověka, sáhněte mu na čest.

V pozhnaném věku 99 let zemřel zásadový člověk, filmový režisér a spisovatel Antonín Kachlík. Za protektorátu jako mladík se zapojil do ilegálního hnutí, studoval, hrál divadlo u E. F. Buriana. Svě přesvědčení o lepší společnosti nezměnil. Za války byl jako mnozí „totálně nasazen“ jako hasič v Kolíně nad Rýnem. Po bombardování v první linii nasazoval život. Teprve později město ocenilo záchranu poničeného Dómu atd. A. Kachlík zde byl několikrát přijat. Jeho film „To bylo totální nasazení“ získal cenu diváka na festivalu v Ober-

hausenu v roce 1984. Na svém kontě má režisér 21 celovečerních skvělých filmů na vysoké scénaristické i kamerové úrovni.

Významné sdělovací prostředky k úmrtí známého režiséra, který dobře vypochoval své studenty k poctivosti tvorby, se postavily k informovanosti veřejnosti skromně a selektivně, ale to už tu bylo i před listopadem 1989, kde se kromě chvály objevily kruté vzkazy na internetových portálech. Mrtví se nemohou bránit. Je to úkol nás, dosud živých, Toníkových přátel.

Kde se vzala nenávisť vůči skvělému charakternímu člověku? Mnoho zažil, věděl a nemlčel! Například: Jeden známý kritik z kari-

érních důvodů podal přihlášku do KSČ v listopadu 1989. Ouha! Přišla změna režimu. Poctivec Kachlík to dotýčenému připomněl. Akci přihláška do KSČ. Od té doby se kritik mstí; lidská malost je nekonečná! Trvale kritik hovoří o nemodernosti Kachlíkových filmů. Např. Bajaja, unikátní drak také neobstál atd. Skvělé filmy se v TV vyskytují sporadicky.

Jeden „expert“ vnucoval svůj názor, že filmař byl agent StB. Zviditelnil se, charakter stranou – být viděn! Jiný přišel s prorežimním vztahem. Ten název připomíná širokou dállici výhod atd. Jemu i ostatním filmařům stráničití ideologové i prodloužená ruka ředitel čs. filmu šlapaly na paty.

Stačil „závadový scenárista“ a už hotový film mizel v trezoru. Zde takto skončily filmy Jana Trefulky Pršelo jim štěstí (s J. Bohdalovou) a Třicet tři stříbrných křepelek.

Film Já, truchlivý bůh – scénář Milan Kundera. Kachlíkovo dlouholeté přátelství přerušila až nyní smrt. Kachlík srdnatě obhajoval přítele, když celosvětově byl navrhován na Nobelovu cenu za literaturu, u nás byl podporován V. Havel. Tehdy neznámí mladíci šířili zvěst jejich babičky, že mladý Kundera odával. Bez důkazu! Ale šířená lež se ujala při dehonestaci... Plivnout na čestného člověka je tak snadné! Občas se rozhlédněte!

Perlička k filmařskému trezoru: Po někdejší předváděčce filmu „Na koho to slovo padne“ šel okamžitě do trezoru, protože upozorňoval na korupci ve stavebnictví atd. V polistopadové době to byl Výbor národní kultury, který poprvé v Praze tento film uvedl za velkého zájmu diváků.

Smutné finále. Antonín Kachlík se celý život zabýval osobností velikána české a světové literatury Jaroslava Haška. Byl členem Haškovy společnosti, napsal scénář filmu o životě a díle. V minulosti i dnes není zájem u nás, na rozdíl od zahraničí. Asi Hašek nebyl prorežimní!

PAVEL NOVÁK

Lidé se klanějí na pohřebišti na pražských Olšanech památce padlých hrdinů za naši svobodu

Atmosféru pietního aktu umocňovaly válečné písně v podání Alexandra Stěpanova a Vladimíra Zelinského

Věvec pokládají diplomaté Republiky Bělarus

Mše v pravoslavném kostelíku za padlé se zúčastnilo na 200 lidí, kteří se po bohoslužbě šli poklonit památce padlých rudoarmějců

Poctu padlým složili také diplomaté ambasády Azerbajdžánu

Členové Všeckožackého svazu českých zemí a Slovenska společně s pravoslavnými křesťany uctili památku padlých. Uprostřed pravoslavný duchovní Otec Roman

Stranu 5 připravila a redigovala Nataša Weberová

Olšany – Jelena – členka Všeckožackého svazu českých zemí a Slovenska

Olšany 9. 5. 2022. Památník na Čestném pohřebišti padlých rudoarmějců

Foto (7x) Nataša Weberová

Sláva hrdinům padlým za vlast

Tato slova si je možno přecíst v areálu Národního památníku na Vítkově v Praze. Jsou napsána před hrobem Neznámého vojína. Nachází se pod velkolepou jezdeckou sochou Jana Žižky z Trocnova (práce akademického sochaře Bohumila Kafky), odhalené zde 14. července 1950. Od založení tohoto kultu u nás si připomínáme letos sté výročí.

Dne 2. 7. 1917 1. československá střelecká brigáda u Zborova vítězně prolomila linie rakousko-uherské armády. Byl to jeden z mála nevyužitých úspěchů poslední ruské ofenzívy v první světové válce na východní frontě. Pro čs. národně osvobozenecy odboj proti habsbursko-lotrinské monarchii to však znamenalo začátek organizování velkých vojenských formací (legií) v Rusku, následně ve Francii a Itálii. Významný argument k dobytí naší samostatnosti vznikem Československé republiky. Představovaly jeden z hlavních základů bojových tradic jejího vojska.

Koncem jara 1922 odcestovala komise Ministerstva národní obrany ČSR obhlédnout okolí Zborova, nalézajícího se tehdy na území obnoveného Polska. Původně měla zjistit možnosti pořádání národní pouti ku pátému výročí bitvy a vybudování pomníku čs. legionářům. Pak ovšem obdržela rozkaz, který zněl: vyzvednout ostatky jednoho z nich a zajistit jejich přesun do Prahy, kde budou trvale uloženy a uctívány jako hrob Neznámého vojína.

Polská ministerstva zdravotnictví a zahraničních věcí vydala souhlas s exhumací. Došlo k ní 22. června 1922 u hřbitova vsi Cecová (dnes Kalinivka), okres Zborov za přítomnosti čs. konzula ve Lvově, komise, okresního lékaře a dvou očitých svědků pohřbívání legionářů, jež potvrdili totožnost vybraného hromadného hrobu.

Po ofotografování ostatky uložily do cínové schránky a tu do dřevěné rakve. Následoval převoz do Lvova. Dále putovaly zvláštním vagónem pod polskou čestnou stráž na polsko-československé státní hranice, aby je v Petrovicích převzali naši vojáci. Cestu do hlavního města republiky přerušovaly časté zastávky, při nichž zbo-

Dne 1. července 1922 byly ostatky Neznámého vojína přeneseny do Staroměstské radnice v Praze. Před rakví, zakrytou státním praporem a doprovázenou čestnou vojenskou stráží, kráčí primátor hlavního města JUDr. Karel Baxa

Foto – archiv autora

rovskému padlému vzdávali poctu zástupci místních vojenských posádek, obecních samospráv a různých spolků či institucí.

V Praze rakev s ostatky pobyla krátce v Panteonu Národního muzea. Dne 1. 7. 1922, v předvečer zborovských oslav, pak byla důstojně přenesena do Staroměstské radnice, kde ji převzal primátor dr. Karel Baxa. Ve své řeči tuto událost vyložil jako definitivní odčinění Bílé hory a staroměstské exekuce z roku 1621. Nicméně rozhodnutí, že hrob Neznámého vojína bude umístěn v radniční arkýřové Malé kapli, zasvěcené zemským patronům, vzniklo na poslední chvíli, pod časovým tlakem. Od počátku se považovalo za prozatímní.

Toto dočasné řešení však nakonec vydrželo až do roku 1941. Tedy ještě dva roky po rozbití a okupaci Československa hitlerovským Německem. S příchodem šéfa Hlavního říšského bezpečnostního úřadu Reinharda Heydricha na post tzv. zastupujícího říšského protektora v Praze došlo k likvidaci čs. hrobu Neznámého vojína. Jeho ostatky odvezlo gestapo do svojí pražské centrály v Bredovské (nyní Politických vězňů) ulici, později potom do Malé pevnosti v Terezíně, kde jejich stopa mizí.

Poválečné pátrání v ČSR skončilo neúspěšně. Samotná Staroměstská radnice byla silně poničena z bojů Pražského povstání

v květnu 1945. Ústřední národní výbor hlavního města Prahy nechal na původním místě postavit katafalk s tumbou, považovaný za symbolickou náhradu hrobu Neznámého vojína, kde v období let 1945 – 48 proběhla řada pietních akcí a slavností.

Během příprav připomenutí 30. výročí Zborova (1947) se podařilo dosáhnout všeobecné shody politických stran sdružených v Národní frontě, že na zborovském bojišti by měly být opět vyhledány a přivezeny ostatky padlého čs. účastníka bitvy do hrobu Neznámého vojína. Záměr ztroskotat na nesouhlasu sovětské strany. Lokalita se totiž po změně státních hranic mezi Polskem a Sovětským svazem nacházela na západní Ukrajině.

V roce 1949 navrhl náčelník Vojenského historického ústavu podplukovník Čeněk Hruška, „aby u příležitosti úpravy vojenského hřbitova u Dukly byly vyzvednuty ostatky jednoho z neznámých čs. vojáků a uloženy v obnoveném hrobě Neznámého vojína“. Návrh se realizoval. Byla provedena exhumace příslušníka 1. československého armádního sboru v SSSR. První pozemní části naší zahraniční armády, jež vstoupila 6. října 1944 na východním Slovensku do vlasti. O pět let později jsou tyto ostatky uloženy v novém hrobě Neznámého vojína, umístěném na pražském Žižkově jako součást Památníku národního

osvobození. Ten byl od roku 1951 do počátku 90. let nazýván Proletářským panteonem.

V této souvislosti po listopadu 1989, kdy prakticky na všechno co se vykonalo za předcházejícího společenského zřízení začalo být nahlíženo negativisticky, dochází k rozpakům nad památkou na Vítkově hoře a tím i nad hrobem Neznámého vojína. Vzápětí je podruhé rozbito Československo. Probíhá tzv. ekonomická transformace, čili novou vládnoucí garniturou řízená likvidace hospodářské, zemědělské a vojenské státní základny. Přesně v duchu takovéto dekadence a nihilismu doby se v prostorech, majících připomínat zápasy o naši národní a státní nezávislost, konaly několikrát pochybné zábavné sešlosti a dýchánky, nebo bylo

zvažováno instalovat zde „unikátní výstavu mořských živočichů“(!) apod.

Konečně po vleklém dohadování budova počátkem milénia připadla pod správu Národního muzea v Praze. V následujících letech probíhala potřebná rekonstrukce celého areálu Národního památníku. V rámci současných (zvláště duchovních) možností navracela těmto místům patřičný důstojný ráz. Od 8. května 2010 se v hrobě Neznámého vojína (spadajícího do gesce Ministerstva obrany České republiky) znovu nachází nově exhumované ostatky jednoho z padlých čs. legionářů od Zborova. Vzácně vedle sebe tak spí věčný sen dva bezejmenní bojovníci za samostatnost našeho tisíciletého státu ve 20. století.

VLADIMÍR MLEJNECKÝ

Také děvčátko přišlo položit kytičku k památníku rudoarmějců na Olšanech

FOTO – Miroslav Havlík

Ruzyňskému letišti je 85 let

Dnešní letiště Václava Havla v pražské Ruzyni zahájilo provoz 5. dubna 1937 jako náhrada kapacitně nevyhovujícího letiště v Kbělich u Prahy. Stavět se začalo v roce 1933 a provoz na něm začal přistáním letounu Douglas DC-2 Československých státních aerolinií. Ve stejný den přistál v Ruzyni také první zahraniční letoun, a to belgické společnosti SABENA.

Nové pražské letiště mělo na svou dobu vynikající parametry

a patřilo k nejmodernějším v Evropě. Disponovalo dvěma zpevněnými travnatými dráhami se zapuštěnými světelnými návěstidly. Už krátce po otevření se dočkalo rozšíření zhruba na trojnásobek původní rozlohy a začaly se také budovat betonové přistávací plochy. Pražský vzdušný přístav se výrazně rozrostl v letech 1960 až 1968, kdy bylo vybudováno nové letiště a to původní začalo sloužit potřebám vládní letky.

(ČTK)

Váleční zločinci, kam se podíváš!

Pod tímto titulkem byl v Haló novinách publikován 26. dubna perfektními pádnými argumenty podložený článek předsedkyně ÚV KSČM Kateřiny Konečné, poslankyně Evropského parlamentu. Otiskujeme jeho část:

Ministryně obrany Černochová, aktivně lobbující za americkou vojenskou základnu na našem území, i v uplynulých dnech pokračovala ve své krasojízdě posledních týdnů a odletěla do USA. Nezapomněla utrousit ani několik poznámek o tom, že Vladimir Putin je válečný zločinec. Pokud ale paní ministryně mluví o válečných zločincích, pak by tedy měla měřit všem stejným metrem. Doufám, že ministryně Černochová na své

cestě v USA sdělila, že mají i Američané v čele válečného zločince. Pojdme si udělat malý exkurz do nedaleké historie:

- Vladimir Putin je válečný zločinec a soud v Haagu se na něj chystá, protože na Ukrajině máme zatím asi dva tisíce mrtvých civilistů.
- Joe Biden je válečný zločinec ze suity kolem dalšího zločince Billa Clintona, oba jsou zodpovědní za tisíce zavražděných v Jugoslávii. Ale na ně se nikdo nechystá.
- Ani na Bushe mladšího se nikdo nechystá – přesto, že zcela bez jakéhokoliv důvodu napadl Irák a nechal tam za sebou desetitisíce mrtvol.

- Jeho britský spolupachatel Tony Blair rozdává rozumy, kudy chodí, ale ani na něj se soud nechystá.
- Barack Obama je válečný zločinec a místo toho, aby stál před soudem za všechny mrtvé za jeho panování při válce v Afghánistánu a Iráku, kdy se zabíjelo hlava nehlava, tak dostal Nobelovu cenu míru. Stejnou cenu, jakou dostali Lékaři bez hranic, jimž Obama nechal vybombardovat nemocnici a zabil tam 42 lidí. Teď nás v kinech provede po národních parcích USA. Krása.
- I pan Trump je válečný zločinec, jehož drony zabily tisíce civilistů. Mimo jiné 40 svatebčanů či 30 zemědělců odpočívají-

cích na poli. A kdy půjde k soudu?

- Asi ve stejnou dobu jako šéfové Izraele, tedy té země, která podle několika rezolucí OSN, kterými se teď rádi ve spojení s Ruskem oháníme, okupuje desítky let území Palestíny, a posílají tam jednu raketu za druhou.
- Co pan Erdogan, turecký paša? Ten, co vykradl Sýrii, vraždí Kurdy, a když mu dojdou peníze, ochotně mu je dodá Evropská unie., aby sem náhodou nepustil nějakého uprchlíka? Před několika dny vtrhl do Iráku a zabíjí znovu. Ten, který útočí na Řeky, jejich hranice a plavi-

dla? Ten, který okupuje Kypr? Ten bude souzen kdy?

- Kdy bude před soud postaven Nicolas Sarkozy a kanadský expremiér Harris za to, že vybombardovali cestu extremistům do Tripolisu a jsou přímo spoluzodpovědní za tisíce mrtvých Libyjců? A je fuk, kdy páchali své zločiny, protože podle úmluvy z roku 1968 v New Yorku jsou tyto zločiny nepromlčitelné a jejich nestrestání legitimizuje každý další takový zločin. Seznam válečných zločinců je nekonečný, ale já nějak slyším pořad jen o Vladimíru Putinovi. Mohl by mi to někdo nějak vysvětlit, abych se orientovala, kdo je a kdo není válečný zločinec?

Kruh občanů České republiky vyhnaných v roce 1938 z pohraničí

Vzpomínka číslo 1

Narodil jsem se v Třebíči v roce 1914. K finanční strážci jsem nastoupil dne 5. 4. 1938, a to na oddělení v Artolci (inspektorát Nová Bystřice). Správce oddělení byl vrchní respicient Fr. Svoboda, bývalý legionář a čestný člověk.

Od 21. 5. 1938, kdy byla zřízena Stráž obrany státu, až do 10. 10. 1938 jsme měli stálou pohotovost. Sousední oddělení finanční stráže, Romava, zřídilo ve Staré Huti hlídku, kam jsem často večer vodil několik vojáků jako posilu. Někdy jsem tam i sám zůstal. Tato hlídka byla několikrát přepadena ordnery. Ti byli organizováni z našich uprchlých Němců. Měli dva těžké kulometry, automatické zbraně, granáty a byli ve velké přesile. Bylo jich až 120. Nás na

Státní strážmistr četař Jan Heřmánek, zavražděn henleinovským teroristou při perlustraci v Hoře svatého Šebestiána v noci na 15. 9. 1938

hlídce bylo stálých sedm a na noc ještě šest vojáků. Sám jsem zažil tři přepadení.

Nevím přesné datum, kdy ordneři napadli granáty oddělení Romava – jednoposchodovou budovu s vrchem ze dřeva. Granáty budovu zapálily a kolegové byli nuceni uprchnout. Jiná úniková cesta nebyla, než plavat přes rybník na Starou Huť. Na druhé straně jsme je tahali z vody. Ve vysokých botách nelze dobře plavat. Sám jsem byl při návratu ze Staré Huti jedné noci napaden střelbou.

Obec Artolec byla do žní celkem klidná. Pak se vylidnila. Většina německých obyvatel utekla do Rakouska. Obilí na polích nikdo nesklízela, to vzrostlo a zčernalo. Jednoho dne jsem si šel koupit nějaké jídlo do Nové Bystřice. Když jsem na kole projížděl k náměstí, někdo po mně střelil. S kolegy od četnictva jsme udělali kontrolu, ale pachatele se nám nepodařilo zjistit. Tehdy byl v Nové Bystřici otevřen jen jeden obchod. Koupil jsem si salám a po cestě zpět jsem kousek snědl. Při příchodu na oddělení se mi udělalo špatně. Zjistilo se, že salám byl otráven. Kolegové ihned jeli do Nové Bystřice, ale obchodník již prodejnu zavřel a také utekl do Rakouska.

Dne 10. 10. 1938 jsme opustili oddělení a spolu s kolegy z Nové Bystřice a členy četnické stanice v Nové Bystřici jsme podle nařízení ustupovali do Jindřichova Hradce. Za první obcí za Novou Bystřicí již jely německé tanky. Jak nás Němci dojeli, obklíčili

nás, namířili na nás zbraně, ptali se, co jsme zač, a žádali odevzdat zbraně. Náš správce jim je odepřel vydat a upozornil, že podle dohody měli ještě víc než dvě hodiny se zábořem počkat. Poté nám nabídl, abychom si sedli na tanky, že nás dále zavezou, což jsme odmítli.

Já měl s sebou kolo, které jsem po tomto zajetí Němci půjčil našemu správci, protože nám měl v Jindřichově Hradci zajistit ubytování. Dále jsem šel s ostatními pěšky, ale známi z Jindřichova Hradce nám jeli naproti, aby nás odvezli. Mne vzal na motorku učitel Tichý, který často chodil pomáhat na hlídky. V Horní Pěně, blízko Jindřichova Hradce, vítali Němci vojsko, které nás okupovalo. Jak uviděli na motorce naši uniformu, hodili nám do cesty suchý stromek. My jsme zabalancovali a upadli asi 50 cm od pásu tanku. Měl jsem pušku na zádech, ta mě při pádu udeřila do hlavy; jak jsem vstával, cítil jsem v pravé noze bolest. Sundával jsem pušku a snad bych do té hordy střelil, ale tanky zastavily, voják ve věži tanku mi pušku sebral a udeřil mě přes hlavu, takže jsem znovu upadl. Pan Tichý zatím narovnal blatník motocyklu a měli jsme štěstí, že jsme mohli odjet. Tři dny jsem sloužil v Jindřichově Hradci, ale noha otékala a v nemocnici mi ji dali do sádky; měl jsem přeražený pravý bérce. V jindřichohradecké nemocnici jsme se sešli tři zranění, jeden kolega ze Staré Huti, jeden záložník také z Huti a já. Druhý den mě kolega Fr. Forejtář odvezl na vlak; nemocnice v Jindřichově Hradci byla přeplněna, a tak jsem jel do třebíčské nemocnice. Byl jsem asi měsíc nemocný a pak jsem nastoupil na své oddělení finanční stráže v Jarošově nad Nežárkou, kde jsem byl až do konce října 1939.

Naše oddělení finanční stráže bylo napadeno jednou a tento přepad jsme snadno odrazili. Nikdo při něm nebyl raněn. Druhé připravované přepadení bylo odvráceno tím, že rakouský kolega pohraniční strážce, jehož předci pocházeli z Čech, nás závčas upozornil a my jsme žádali o posilu u na praporu Stráže obrany státu v Jindřichově Hradci. Přijelo asi třicet lidí, zůstaly dva dny a k útoku na naše oddělení tím pádem už nedošlo.

Na oddělení finanční stráže v Artolci nás bylo třináct a tři záložní vojáci jako pomoc Stráže obrany státu. Vzpomínám si, že ti civilisté, kteří ustupovali později, byli surově zmláceni a o vše okradeni. Mladý závodčí četnictva Baloun, který dělal spojku, byl při jedné cestě přepaden ordnery a zajat. Vezl asi 30 000 Kč, rozvázel po odděleních doplatky. Vzali mu všechny peníze i motorku a zmlátili ho. Vrátil se až po zábořu, kdy nám předávali větší počet zajatých, které označovali za zbabělce.

FRANTIŠEK KRIVÁNEK, TEHDY ARTOLEC

Vzpomínka číslo 2

Narodila jsem se roku 1927 v Českém Krumlově. Rodiče si tam postavili moderní rodinný dům. Do roku 1937 jsme žili ved-

Dozorce finanční stráže Moldava František Koubek padl při útoku henleinovců na polní stráž SOS 26. 9. 1938

le Němců tak nějak normálně. Mého otce, tajemníka Národní jednoty pošumavské, nejvíce zlobilo, že všude na lepších místech byli Němci. Otec jako ruský legionář byl velký vlastenec a snažil se nabádat Čechy, kteří žili ve smíšených manželstvích, aby své děti posílali do českých škol, a staral se, aby Češi měli dobrou zaměstnanost. Práce se mu dařila, ale v roce 1937, hned po smrti našeho pana prezidenta T. G. Masaryka, se vše změnilo. Německé děti nám začaly nadávat, fyzicky nás napadaly, nemohli jsme bez doprovodu starších lidí chodit ani do školy. Dospělí Němci pořádali manifestace, byli agresivní a vždy v přesile. My Češi jsme celý rok žili ve strachu. V srpnu 1938 odešel můj otec bránit naše hranice a nám řekl, abychom čekaly doma, že kdyby bylo zle, přijede pro nás a odstěhuje nás. My jsme bohužel poslechly, maminka, moje šestnáctiletá sestra a já – jedenáctiletá. 20. září 1938 napadla naši Masarykovu školu ozbrojená horda německých deseti až čtrnáctiletých kluků. Utekly jsme zadním východem do svých domovů a již jsme nemohly vycházet. Kdoví, který z nich je dnešním členem sudetoněmeckého landsmanšaftu.

České rodiny začaly z Českého Krumlova utíkat, pokud měly ve vnitrozemí příbuzné nebo známé. My jsme neměly nikoho a zoufale jsme čekaly na tatínka. Dne 27. září nám skupina německých ordnerů začala střílet do oken, maminka, sestra a já jsme ležely na zemi: bylo to strašné. Naštěstí nějaký soused – Němec – ordnery zahnal. Potom se připlížil do našeho domu přednosta stanice pan Fiala a řekl mamince, že za chvíli pojedou poslední vlak a že náš otec již nemůže přijet.

Maminka nám v rychlosti navlékla svetry a kabáty, vzaly jsme si každá pokrývku a tašku, zamkly jsme dům s vystřelenými okny a já nikdy nezapomenu na pohled mé maminky, když jsme z domu plného našich krásných věcí odcházely. Hlavně však prosila Boha, aby se tatínkovi nic nestalo.

Cesta vlakem trvala jen čtvrt hodiny, ve Zlaté Koruně nás zastavili Němci a vlak se musel vrátit do Českého Krumlova. Pan přednosta nám pomohl vystoupit na druhou stranu nádraží a „honně utíkejte pryč!“ A tak jsme šly. Nechci vypisovat cestu plnou utrpení a nebezpečí, byla noc a my jsme se schovávaly do křoví před každou německou hlídkou.

Došli jsme až do Křemže a odtud jsme jely vlakem do Českých Budějovic. Tam na nás Češi křičeli: „Co utíkáte a necháváte pohraničí Němcům?“ Dovedete si představit naše zoufalství? Neměly jsme kam jít a neměly jsme tátu! Maminka měla jen adresu našich známých, kteří utekli již dříve do Horusic a odtud nám do Českého Krumlova psali, že bydlí u příbuzných a že to jsou velice hodní lidé. A tak jsme v zoufalství jely za nimi. Spaly jsme ve stodole, jejich pes prokousl mé mamince ruku, to si nikdo nedovede představit, v jaké bídě jsme se octly během jedné noci.

Já jsem začala Němce nenávidět, ale naše zlatá věřící maminka skládala naše těžké břímě do rukou Božích a nepřestávala se modlit za tatínka. Ráno nám naši známí řekli, že nás vezme do hájovny paní hajná, byla tam sama, její manžel šel také bránit naše hranice a ona čekala rodinu. Byla to vzácná žena a moc nám v naší bídě pomohla. Maminka hledala tatínka, tatínek hledal nás a koncem října jsme se šťastně sešli.

V listopadu jsme odešli do Českých Budějovic, kde tatínek pracoval. Žili jsme v jedné studené podkrovní místnosti a nic jsme neměli. Spali jsme na dvou vypůjčených slamnicích pod pokrývkami a hřáli jsme se jeden o druhého. Měli jsme čtyři plechové hrncečky a jeden větší hrnec. Já jsem těžce onemocněla zánětem močového měchýře a dodnes nesu následky. Když se českokrumlovská záložna přestěhovala do Křemže, mohli jsme si vyzvednout nějaké peníze a koupit si to nejnútější. Do Českého Krumlova jsme nemohli. Lidé si tam sice začali jezdit pro svůj nábytek, ale na otce byl vydán zatykač. Až po nešťastném březnu 1939 dostala moje maminka povolení odvézt si z našeho domu nábytek. Zůstaly tam jen těžké kusy, knihovna, prázdné skříně, vše poničené. Všechno oblečení, peřiny, ložní prádlo a veškeré věci nám Němci rozkradli. Tatínkovy vzácné vlastenecké knihy byly v kuchyni na hromadě ohořelé.

Domovnice hajlují, zatímco jejich muži, synové či vnuci se věnují boji proti „smějícím se bestii“ – Čechům“

Maminka přijela úplně zničená. Nikdy jsme nedostali žádné odškodnění a ani nás nenapadlo chtít nějakou náhradu při pomýšlení na utrpení našich nevinných lidí v koncentračních táborech, na plynové komory, na utrpení dětí, mučení a bezdůvodné zabíjení. Nemohu zapomenout, jak gestapáci mého otce zmlátili před našima očima.

Moji rodiče se již nikdy v životě nevzpamatovali z utrpení ze ztráty morálních hodnot a všeho svého majetku. Dožili svůj život ve skromných poměrech.

My Češi jsme byli neprávem vyhnáni z vlastního domova, z našeho českého území. Němci žijící v našem českém pohraničí od nepaměti veřejně projevovali svou sounáležitost k německé říši a já jako občanka tehdejšího pohraničí nikdy neuvěřím slibům o klidném vzájemném spoluzití. Nás, žijících pamětníků, je již málo, a proto píš, aby se nezapomnělo na hoře a utrpení našeho českého národa.

NOEMI BLÁHOVÁ, TEHDY ČESKÝ KRUMLOV

Vzpomínka číslo 3

Jsem jedním z těch, kteří museli v roce 1938 utéci ze svého rodiště. Narodil jsem se v roce 1928 a spolu se svými třemi staršími sourozenci jsme žili ve Štětí. Otec byl Němec a matka Češka; při optování se otec přihlásil k české národnosti, protože my, všechny jeho děti, jsme navštěvovaly české školy. Nelze popisovat všechny zážitky a pocity, které od té doby celá naše rodina zažívala.

V roce 1938 odvezli známí mě a mé dva sourozence do Prahy, kde jsme byli umístěni v různých rodinách. Rodiče zůstali ještě ve Štětí, protože doufali, že se vše nějak vyřeší. Jelikož situace se nadále zhoršovala a dozvěděli se, že se Němci na otce chystají, tajně v noci utekli přes Labe jen v tom, co měli na sobě, a bez dokladů. Matka zůstala v Praze a otec se dostal na Vysočinu. Tam sehnal zaměstnání a ubytování. Po delší době se celá rodina zase sešla. Celou válku jsme to neměli lehké, protože nikdo z nás neměl doklady.

V roce 1945 jsme se vrátili zpět do Štětí a nedostali jsme žádnou náhradu za majetek, který jsme tu zanechali. I když jsme byli chudí, zůstal zde nábytek, zásoby, oblečení prádlo, prostě vše. Nikdy nemohu zapomenout na lidi, s kterými jsme žili léta ve shodě, a oni se ze dne na den změnili tak, že se chovali hůř než zvíř. Jak asi tito lidé vychovávali své potomky? A tito lidé by se dnes chtěli vracet a žít mezi námi.

EMIL HILLE,

TEHDY ŠTĚTÍ

SLOVANSKÁ VZÁJEMNOST č. 265/2022, cena 10 Kč.
Zakladatel: prof. Ing. Břetislav Chvála, DrSc.

Vydavatel: Slovanský výbor ČR.

Redakční radu řídí: Docent RNDr. Jan Minář, Dr.Sc.

Členové rady: Miroslav Havlík, Eva Holečková, Jan Jelínek, Čeněk Milan Kadlec a Nataša Weberová.

Distribuci vede Alena Grospičková.

Na Slovanském výboru jsou úřední hodiny ve čtvrtek od 10 do 15 hodin.

Redakce a administrace: Slovanský výbor ČR, Politických vězňů 9, 110 21 Praha 1, III. patro, kabinet č. 147, tel. 607 715 152.

internetová adresa: www.slovanskyvyborcr.cz (jejím redaktorem je Miroslav Havlík).

Adresa e-mail: slovanvyborcr@volny.cz.

Příspěvky zaslané redakci nemusí vždy vyjadřovat její stanovisko.

Redakce si vyhrazuje právo úpravy příspěvku. Úzávěrka čísla dne 17. 5. 2022.

Časopis registrován na MK ČR pod reg. č. 8038.ISSN-1212-3315.